

Svéprávnost

Osobě, jejíž svéprávnost je omezena, je nutno vždy jmenovat opatrovníka. Je mimo pochybnost, že výběr opatrovníka je pro opatrovance naprosto zásadní. Opatrovník je totiž povinen udržovat s opatrovancem pravidelné spojení (vhodným způsobem a v potřebném rozsahu), projevovat o něj skutečný zájem, dbát o jeho zdravotní stav, starat se o naplnění jeho práv a chránit jeho zájmy (srov. § 466 odst. 1 o. z.). Neexistuje-li žádná vhodná osoba, z řad blízkých příbuzných posuzovaného, upravuje zákon osobu tzv. veřejného opatrovníka. V případě veřejného opatrovnictví je opatrovníkem obec, která už z povahy věci nemůže výkon funkce veřejného opatrovníka odmítnout, neboť se jedná pro opatrovance o poslední možnost. Výkon funkce veřejného opatrovníka je výkonem přenesené působnosti a je přitom zcela nerozhodné, zda takový veřejný opatrovník vyslovil s výkonem svého opatrovnictví souhlas či nikoliv. Stejně tak nesouhlas jiných osob, včetně posuzovaného, nebude relevantní za situace, kdy tu není jiné vhodné osoby, která by opatrovnictví chtěla vykonávat a byla k tomu podle mínění soudu i způsobilá. Stát přenáší výkon veřejného opatrovnictví na obce, a to především z toho důvodu, že jsou pro výkon této funkce nejhodnějšími adepty, jelikož mají k opatrovanci blízko, neboť obcí příslušnou k výkonu funkce veřejného opatrovníka je obec, ve které má opatrovanec své bydliště.

Je třeba zohlednit zákonnou poslušnost jmenování opatrovníka osobě omezené ve svéprávnosti, a to, že v případě, neexistuje-li osoba ochotná a podle přesvědčení soudu i náležitě schopná funkci opatrovníka zastávat, a to opatrovancem navržená, z řad jeho příbuzných nebo jemu blízká a ani jiná vhodná osoba, je stát povinen zabezpečit výkon dané funkce, prostřednictvím konkrétního obce či města tak, aby byl i za této situace naplněn účel opatrovnictví, tedy zajištěna ochrana zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv (§ 457 o. z.). Zároveň je povinen poskytnout obci, která je rozhodnutím soudu ustanovena opatrovníkem, takové finanční zajištění, aby měla dostatečné materiální a personální kapacity opatrovnickou funkci vykonávat řádně.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 2516/2025-505 ze dne 26.1.2026)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci posuzované A. B., zastoupené obecným zmocněncem R. B. a opatrovníkem pro řízení Mgr. J.B., advokátem, se sídlem v P., o omezení svéprávnosti a o opatrovnictví, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 50 Nc 11013/2020, o dovolání posuzované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2024, č. j. 14 Co 342/2023-428, tak, že dovolání A. B. se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 10 (dále jen „soud prvního stupně“) zahájil z moci úřední řízení o omezení svéprávnosti a o opatrovnictví A. B. (dále také „posuzovaná“), a to svým usnesením ze dne 10. 8. 2020, č. j. 50 Nc 11013/2020-6, vydaným na základě podnětu Psychiatrické nemocnice B. ze dne 28. 7. 2020. Podnět byl odůvodněn tím, že posuzovaná není pro duševní onemocnění schopna se řádně starat o své záležitosti, není schopna samostatného fungování a vyžaduje neustálou péči a dohled druhé osoby. Rozsudkem ze dne 5. 6. 2023, č. j. 50 Nc 11013/2020-2018, omezil posuzovanou ve

svéprávnosti s tím, že může samostatně nakládat s částkou do 3 000 Kč týdně, ale není způsobilá spravovat své jmění, činit úkony související s pořízením pro případ smrti, uzavírat jakékoli smlouvy včetně smluv o sociálních a zdravotních službách, pracovní činnosti, není schopna rozhodovat o vlastní léčbě ani o zásahu do své duševní a tělesné integrity, není schopna obstarávat si své záležitosti na úřadech, pochopit účel a důsledky uzavření manželství a není schopna výkonu pasivního volebního práva (výrok I). Opatrovníkem A. B. pak jmenoval Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci v XY, příspěvková organizace, se sídlem XY, s tím, že je oprávněna a povinna za posuzovanou právně jednat v rozsahu omezení její svéprávnosti, zastupovat ji před soudy a jinými správními orgány, vyřizovat její záležitosti, hájit její zájmy, spravovat její majetek s péčí řádného hospodáře, udržovat s ní pravidelné spojení, projevovat o ni skutečný zájem, dbát o její zdravotní stav, starat se o naplnění jejích práv a chránit její zájmy, a to vše s přihlédnutím k jejím přáním a názorům; je rovněž povinna plnit (své povinnosti) řádně, dbát pokynů soudu a za trvání opatrovnictví každoročně vždy do 30. června vyhotovovat vyúčtování správy jejího jmění (výrok II). Státu nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok III) a dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV).

2. Na základě před ním provedeného dokazování v řízení došel soud prvního stupně, po provedení výslechů, ze zdravotního posudku a konečně i z provedeného místního šetření k závěru, že posuzovaná trpí dlouhodobě psychiatrickými onemocněními, a to demencí u Alzheimerovy nemoci, organickou poruchou osobnosti, organickou smíšenou úzkostně depresivní poruchou. Amnesticky je u ní syndrom závislosti na alkoholu, benzodiazepinech, hypnoticích. Tyto poruchy nejsou jen přechodné, léčbou kompenzovatelné jsou pouze některé z jejich projevů. Schopnost rozpoznávací a ovládací jsou u posuzované snižené, v zátěžových situacích mohou být vymizelé. Její schopnost rozhodovat se je omezená, posuzovaná je schopna projevit přání, které však nemusí být přiměřené situaci, ani k jejímu prospěchu. Jejím případným právním jednáním hrozí posuzované závažná újma. Je nutná dopomoc při péči o její osobu, na této péči druhých osob je závislá, sama není soběstačná. Je u ní indikována trvalá péče buď osob, nebo v zařízení se zvláštní péčí, kdy s ohledem na komplexu onemocnění a věk posuzované se její situace bude zhoršovat. Hospodařit je schopna s částkou 12 000 Kč frakcionovaně přidělovanou. Není schopna porozumět uzavření žádných smluv, rozhodovat o své léčbě či zásahu do své duševní a tělesné integrity. Není dále schopna si obstarávat své záležitosti, pokud jde o jednání na úřadech. Posuzovaná sama s ohledem na komplexu onemocnění a věk o sebe pečovat nedokáže a je závislá na péči druhých osob a péče syna posuzované R. B. je absolutně nedostatečnou, přímo škodící posuzované. Uzavřel, že je v daném případě nezbytné, aby byl jmenován veřejný opatrovník a jmenoval tak Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci v XY.

3. K odvolání posuzované Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) svým rozsudkem ze dne 25. 10. 2024, č. j. 14 Co 342/2023-428, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I tak, že A. B., se omezuje na svéprávnosti na dobu 5 let od právní moci rozsudku, není způsobilá činit žádná právní jednání, vyjma jednání v běžných záležitostech každodenního života a vyjma nakládání s finančními prostředky do výše 3 000 Kč týdně, nad tento rozsah není schopna spravovat své jmění a uzavírat jakékoli smlouvy včetně smluv o sociálních a zdravotních službách, a dále tak, že není způsobilá činit úkony související s pořízením pro případ smrti, není schopna pracovní činnosti, není schopna rozhodovat o vlastní léčbě a o zásahu do své duševní a tělesné integrity, není schopna obstarávat si své záležitosti na úřadech, není schopna pochopit účel a důsledky uzavření manželství a není schopna výkonu pasivního volebního práva (výrok I rozsudku odvolacího soudu). Dále změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II tak, že opatrovníkem A. B., se jmenuje Městská část XY, IČO XY, v sídle Úřadu městské části XY. Opatrovník je oprávněn za posuzovanou právně jednat v rozsahu omezení její svéprávnosti, zastupovat ji před soudy a jinými správními orgány, vyřizovat její záležitosti, hájit její zájmy, spravovat její majetek s péčí řádného hospodáře, udržovat s ní pravidelné spojení, projevovat o ni skutečný zájem, dbát o její zdravotní stav, starat se o naplnění jejích práv a chránit její zájmy, a to vše s přihlédnutím k jejím přáním a názorům; je povinen plnit řádně, dbát

pokynů soudu a za trvání opatrovnictví každoročně vždy do 30. června vyhotovovat vyúčtování správy jejího jmění (výrok II rozsudku odvolacího soudu). Vyslovil, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok III rozsudku odvolacího soudu) a že stát nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok IV rozsudku odvolacího soudu).

4. Odvolací soud rovněž s podrobnou argumentací a po vlastním rozsáhlejším doplnění dokazování (včetně místního ohledání bytu posuzované realizovaném po ukončeném odvolacím jednání) přisvědčil skutkovým i navazujícím právním závěrům soudu prvního stupně týkajícím se duševní poruchy posuzované a její neschopnosti starat se o vlastní záležitosti, jakož i důvodnosti omezení svéprávnosti posuzované, vyjma závěru o ustanovení osoby konkrétního opatrovníka.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu jeho výroků I, o omezení svéprávnosti, a II, o určení opatrovníka, podala posuzovaná (dále také „dovolatelka“) dovolání. Jak vyplývá z obsahu dovolání, navrhovatelka primárně nesouhlasí s tím, aby vůbec byla omezena na svéprávnosti. Přípustnost dovolání staví na tom, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Odvolací se měl v jím přijatém řešení odchýlit od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, když posuzovanou omezil na svéprávnosti, ačkoli mohl přistoupit k méně omezujícím opatřením. Rozsudek odvolacího soudu ve výroku I závisí na vyřešení otázky hmotného a procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 24 Cdo 39/2020), když odvolací soud nepřihlédl ke všem právně významným okolnostem a omezil posuzovanou na svéprávnosti, přestože bylo možné na základě zjištěného skutkového stavu přistoupit k mírnějšímu a pro posuzovanou méně omezujícímu opatření. Přípustnost dovolání lze dovodit také z toho, že odvolací soud (ani soud prvního stupně) nepostupoval v hranicích vymezených zásadou volného hodnocení důkazů a mezi provedenými důkazy a z nich učiněnými skutkovými závěry odvolacího soudu tak lze konstatovat extrémní rozpor (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 33 Cdo 4288/2016). Posuzovaná připouští, že je stížena duševní poruchou, avšak nesouhlasí s tím, že by jí bez omezení svéprávnosti hrozila závažná újma a nepostačilo by mírnější a méně omezující opatření (srov. § 55 občanského zákoníku). Lze v této souvislosti také konstatovat, že odvolací soud neposuzoval v rozporu s § 55 občanského zákoníku aktuální stav posuzované.

6. Soudy akcentovaly, že péče syna posuzované R. B. o posuzovanou je dlouhodobě nedostatečná, což dovozuje z toho, že posuzovaná bloudí po XY, je hygienicky zanedbaná a byla jí proto často volána záchranná služba, že žebra o cigarety a jídlo. Soudy v této souvislosti vycházely zejména z protokolu z jednání (soudkyně a sociálních pracovník) ze dne 27. 4. 2023 (dále jen „Protokol“) uskutečněného v Centru sociální a ošetrovatelské pomoci v XY, příspěvková organizace, se sídlem XY (dále jen „CSOP“), a znaleckého posudku MUDr. Evy Janečkové, a zřejmě také z přílohové obálky CSOP (1 až 65), která však nebyla k důkazu provedena ani soudem prvního stupně, ani soudem odvolacím, který nadto k přímému dotazu zmocněnce posuzované při jednání uvedl, že obsah předmětné obálky za provedení k důkazu nepovažuje a ani nebude provádět, a z tohoto důvodu se posuzovaná k přílohové obálce u odvolacího soudu nikterak nevyjadřovala. Z uvedených důvodů pak s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 24 Cdo 39/2020 odvolací soud vyloučil možnost přistoupit k mírnějšímu a pro posuzovanou méně omezujícímu opatření. Mezi provedenými důkazy a z nich učiněnými skutkovými závěry odvolacího soudu lze podle dovolatelky konstatovat extrémní rozpor. Odvolací soud zcela přehlíží odvolacím soudem provedené důkazy, které naopak podle dovolatelky svědčí o závěru, že je schopná se o sebe s běžnou denní dopomocí postarat, a že péče B. o posuzovanou je dostatečná, což vyvolává otázku, zda za těchto okolností je možné

posuzovanou omezit na svéprávnosti tak, jak to učinil odvolací soud, a zda toto omezení je skutečně v zájmu posuzované.

7. Dovolatelka upozorňuje, že od doby jejího úrazu v roce 2016 se její zdravotní stav zlepšil natolik, že nyní již čtvrtým rokem žije samostatně v Domově s pečovatelskou službou, vymizela (již od podzimu 2022) počáteční nedostatečná orientace posuzované v místě plynoucí z neznalosti a členitosti prostředí nového bydlení posuzované, když se posuzovaná již neztrácí, nepotřebuje doprovázet zpět k místu bydliště, nevolá si zbytečně, ani jí není jinými volána, záchranná služba, a již téměř dva roky nebyla hospitalizována v žádné psychiatrické léčebně. Nadto je posuzovaná po celou dobu od úrazu z roku 2016 v častém kontaktu s lidmi, nicméně komunikaci odmítá ve chvílích, kdy po ní někdo cizí něco požaduje, pokud něčemu nerozumí; v těchto situacích je reálné riziko způsobení si jakékoliv újmy velmi nízké.

8. Odvolací soud skutková zjištění v odůvodnění svého rozsudku uvádí zcela bez časových souvislostí, případně, pokud již časové souvislosti odvolací soud uvádí, je zřejmé, že se jedná nikoliv o aktuální stav/, není ani zřejmé, co by vlastně mělo být z pohledu odvolacího soudu dáno do pořádku ohledně péče B. o posuzovanou (a to včetně otázky finančního hospodaření posuzované).

9. I z ohledání odvolacího soudu na místě samém, to je v bydlišti posuzované, bylo zjištěno množství informací svědčících závěru, že posuzovaná má dostatečnou péči a že B. se o posuzovanou řádně stará (viz body 38, 39 i body 37 a 35 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Péči B. jako zásadní v pozitivním slova smyslu pro posuzovanou (od úrazu v roce 2016) popsaly obě svědkyně M. G. a I. B. Z těchto výpovědí odvolací soud neučinil bez vysvětlení žádný závěr a neshledal tak k překvapení posuzované nic, co by svědčilo ve prospěch závěru, že posuzovaná má dostatečnou péči a že B. se o posuzovanou řádně stará, přestože tyto informace ze svědeckých výpovědí lze dovodit. Odvolací soud mimo jiné zcela přehlíží, že zásadní informace pro svá zjištění poskytnutá svědkyní V. J., sociální pracovnící CSOP, z vyjádření v Protokolu, svědkyně J. v rámci svého svědeckého výsledku významně „upravila“, když uvedla, že posuzovanou vidá obden, nicméně že od srpna 2022 do února 2024 ji viděla pouze jednou v prosinci 2023 v tričku a kalhotkách na vrátnici CSOP. Dále, že ve své svědecké výpovědi uvedla, že se v zásadě nemůže vyjádřit k tomu, jak je o posuzovanou pečováno, neboť nemá takové informace k dispozici, nezná lékařskou diagnózu posuzované a ani medikaci posuzované, a dále trvala na tom, že byt posuzované je v katastrofálním stavu, ale současně přiznala, že byla pouze v předsíni a kuchyňce kde, jak řekla, je chozeno v botách a podlaha je špinavá, nikde však neviděla nepořádek, jako poházené inkontinenční pomůcky, či neviděla neuklizenou kuchyňskou linku, a o dalším nevhodném jednání posuzované, jako je např. žebrání jídla, uvedla, že ví pouze z doslechu, když nebyla nikdy ničeho takového osobně přítomna. Ani z tohoto zásadně odlišného popisu stavu věci svědkyní, která přes téměř denní míjení se s posuzovanou byla svědkem jediného incidentu posuzované v prosinci 2023, odvolací soud bez vysvětlení neučinil žádný závěr. Odvolací soud dále vycházel ze znaleckého posudku znalkyně MUDr. Janečkové, který znalkyně revidovala dne 3. 8. 2024 a doplnila dne 9. 10. 2024, a z výsledku této znalkyně před odvolacím soudem. Posuzovaná nepochybně trpí duševní poruchou, konkrétně pak demencí, přičemž jako zásadní se jeví s ohledem na aplikaci § 55 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), posouzení, zda se jedná o demenci v mírném pásmu nebo o demenci v pásmu středním, kterou (druhou uvedenou) tvrdí znalkyně, což má vliv na posouzení schopností posuzované se o sebe postarat a na relevantnost vyjádřených přání posuzované. Odvolací soud mimo jiné přitakal závěrům znalkyně uvedeným ve znaleckém posudku, že posuzovaná má demenci v pásmu středním a vyžaduje 24hodinový dohled. Učinil tak, přestože sama znalkyně při výslechu před odvolacím soudem uvedla, což je v řešené věci zásadní, že za okolností, které jí nebyly známy, samozřejmě posuzované stačí běžná denní dopomoc a nepotřebuje trvalý dohled v zařízení se zvláštním určením (toto zásadní vyjádření znalkyně odvolací soud zcela opomenul), těmto závěrům, svědčí i další listinné důkazy v podobě zdravotnické dokumentace ambulantního psychiatra posuzované MUDr. Petry Brychové a jiného soudního znalce

MUDr. Jiřího Švarce, Ph.D., podle kterých posuzovaná má demenci nanejvýš v mírném pásmu.

10. Odvolací soud akceptoval také doplnění znaleckého posudku doručeného posuzované dne 20. 10. 2024, tj. pouhých 5 dní před jednáním odvolacího soudu, ve kterém znalkyně především vyvracela diagnózu posuzované z neurologické zprávy ze dne 28. 2. 2024, zprávou ze dne 8. 10. 2024, se kterou se posuzovaná neměla možnost před jednáním seznámit, a na kterou, jak následně posuzovaná zjistila, znalkyně odkazuje pouze tak, aby nezpochybnila své dosavadní stanovisko o Alzheimerově chorobě, když však neurolog posuzované pouze připustil, že demence je způsobena úrazem, ale může se v čase i přidat Alzheimerova choroba. Odvolací soud tak přitakal stanovisku zastávanému znalkyní ze znaleckého posudku, že bude docházet ke zhoršování stávajícího stavu, přičemž však toto již znalkyně tvrdila ve svém původním znaleckém posudku v roce 2021, avšak opak je pravdou, když ke zhoršování stavu posuzované nedochází (viz výše uvedené, např. snižovaná počtu výjezdů záchranné služby až do aktuálního stavu, kdy žádné nejsou, již žádné pobyty v nemocnici, skutečnost, že se posuzovaná již neztrácí a nepotřebuje tak žádný doprovod zpět k bytu atd.). Přesto však odvolací soud omezil posuzovanou na maximální možnou délku 5 let (pokud by však měla být posuzovaná omezena na svéprávnosti, pak nejvýše na dobu 3 let).

11. Pokud jde o znalkyni MUDr. Janečkovou a revidovaný a doplněný znalecký posudek, považuje posuzovaná za nezbytné pro úplnost uvést, že setrvává na stanovisku, že pro svůj poměr k posuzované měla být z podání revize svého znaleckého posudku a jeho doplnění v odvolacím řízení znalkyně vyloučena z důvodu, že posuzovanou ošetřovala jako ošetřující lékařka při hospitalizacích posuzované v Psychiatrické klinice VFN, což mohlo ovlivnit a podle přesvědčení posuzované také ovlivnilo závěry znalkyně. Odvolací soud, aniž by si vyžádal zprávy z předmětných hospitalizací, ze kterých by zjistil, že MUDr. Janečková je na zdravotní zprávě uvedena jako ošetřující lékařka posuzované (viz nyní předkládaná propouštěcí zpráva ze dne 26. 7. 2010, kterou neměla posuzovaná v průběhu řízení před soudy obou stupňů k dispozici), se spokojil s konstatováním znalkyně ze dne 23. 1. 2024, že se necítí podjatá a že ošetřující lékařkou nebyla, a rozhodl usnesením ze dne 2. 2. 2024, č. j. 14 Co 342/2013-310, o tom, že znalkyně není ve věci vyloučena. Nutno k tomu dodat, že odvolací soud nechal zpracovat revizi znaleckého posudku MUDr. Janečkovou nejen přes výše uvedené, ale také přes výtku procesního opatrovníka vznesenou při jednání dne 2. 2. 2024 (a následně také písemně), že postup odvolacího soudu, který po provedení místního šetření nařídil jednání k výslechu několika svědkyní a poté zadal zpracování nového znaleckého posudku, se jeví jako nahrazování činnosti soudu prvního stupně soudem odvolacím. Odvolací soud tak svým postupem v konečném důsledku podle procesního opatrovníka posuzované omezil právo posuzované na přezkum rozhodnutí v rámci řádného opravného prostředku a lze mít za to, že odvolací soud tak jednal v rozporu s právem na spravedlivý proces. Odvolací soud v souvislosti s výše uvedeným, tj. údajnou nemožností zlepšení zdravotního stavu posuzované, také zcela opomíjí, že B. zajišťuje posuzované aktivizační programy v souladu s doporučeními neurologů.

12. Po dokazování provedeném odvolacím soudem také procesní opatrovník posuzované dospěl k závěru, že by bylo k dispozici dostatečné mírnější opatření, konkrétně pak zastoupení členem domácnosti (srov. § 49 a násl. občanského zákoníku). Ostatně, takto rozhodl i soud prvního stupně v prvním rozhodnutí ve věci (viz usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 11. 3. 2022, č. j. 50 Nc 11013/2020-106). Nutno dodat, že proti němu podala posuzovaná odvolání, které následně vedlo ke zrušení předmětného rozhodnutí, nicméně odvolání podala posuzovaná s cílem, aby nebylo o posuzované nikterak rozhodováno soudy a aby řízení bylo zcela zastaveno z důvodu obav o dehonestaci v rámci nájemního bydlení v CSOP, které se ukázaly jako oprávněné, a nepředpokládala, že uvedené následně povede až k tomu, že soudy obou stupňů bez ohledu na okolnosti a aktuální stav posuzované (viz výše) dospějí k závěru, že je nezbytné přistoupit k výrazně závažnějšímu zásahu do práv posuzované a že na syna posuzované B. budou soudy obou stupňů hledět jako na osobu poškozující posuzovanou a neschopnou se o posuzovanou řádně starat. Posuzovaná k tomu pro

úplnost dodala, že se jí od jejího syna B. dostává s ohledem na její zdravotní stav odpovídající řádné péče a má za to, že odvolací soud nepřihlédl ke všem právně významným okolnostem, k nimž měl přihlédnout.

13. K výroku II rozsudku odvolacího soudu, kterým byl posuzované jmenován veřejný opatrovník, napadený rozsudek odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 24 Cdo 3590/2019), když odvolací soud nepostupoval podle závazných pravidel pro výběr opatrovníka. Dále, odvolací soud v řešené věci aplikoval § 63 občanského zákoníku, a nesprávně jej přitom podle přesvědčení posuzované vyložil. Napadený rozsudek odvolacího soudu tak také závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně pak, zda lze opatrovníkem osoby omezené na svéprávnosti jmenovat osobu zřizovatele provozovatele zařízení, kde opatrovanec pobývá a která mu poskytuje služby. Odvolací soud pominul, že zákonem preferovanou osobou je tak podle výše uvedeného osoba, kterou navrhl opatrovanec, jehož přání by mělo být co nejvíce respektováno. Takovou osobou byl v dané věci syn posuzované B., popř. svědkyně G. Její vyjádření bylo odvolacím soudem v napadeném rozsudku dezinterpretováno, neboť není „aktuálně vázána celodenní péčí o svého otce. Odvolací soud zjevně zaměňuje funkci opatrovníka a pečovatele. Je zřejmé, že žádné skutečné překážky k tomu, aby odvolací soud jmenoval paní G. opatrovníkem posuzované, neexistují a nezjistil je ani odvolací soud.

14. Odvolací soud se tak podle dovolatelky odklonil od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 24 Cdo 3590/2019, když v řízení nerespektoval pravidlo, že „navrženou osobou opatrovníka je soud vázán potud, že tuto osobu nejmenuje opatrovníkem pouze tehdy, není-li to možné“, přičemž se odchýlil od dalších hledisek, která by mohl a měl při výběru opatrovníka soud podle předmětného rozhodnutí zvážit, kterými „mohou být podle okolností konkrétního případu osobní poměry navržené osoby, její věk, zdravotní stav, situace, v níž se tato osoba nachází, její vztah k opatrovanci apod., případně další skutečnosti, které mohou vypovídat o důvěryhodnosti navržené osoby“. Měl by tak upřednostňovat osoby blízké posuzované, nadto posuzovanou navrhané. V řízení především nebylo prokázáno, že by dosavadní péče B. byla nedostatečná, resp. naopak bylo prokázáno svědectvími dalších osob, že opak je pravdou. Dovolatelka odvolacímu soudu navrhovala rovněž zřízení opatrovnícké rady (srov. § 472 a § 482 občanského zákoníku) nebo správce jmění (srov. § 470 a § 1400 a násl. občanského zákoníku), ani s těmito návrhy se odvolací soud nevypořádal.

15. Není rovněž správný výklad odvolacího soudu, pokud jde o § 63 o. z., podle něhož opatrovníkem nelze jmenovat osobu nezpůsobilou právně jednat nebo osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance, ani provozovatele zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby, nebo osobu závislou na takovém zařízení. Přitom městská část XY je zřizovatelem CSOP, uvedené centrum hospodaří se svěřeným majetkem, kterým je mimo jiné také nájemní byt posuzované. Mělo být přihlédnuto k tomu, že městská část XY dne 19. 1. 2021 vydala doporučení uzavřít s posuzovanou smlouvu o nájmu tohoto bytu, a že posuzovaná na základě nájemní smlouvy ze dne 16. 3. 2021 předmětný byt od 1. 5. 2021 dosud užívá, přičemž účelem nájmu je v souladu s Pravidly pro přidělování bytu zkvalitnění života osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením z důvodu věku nebo nemoci, prostřednictvím lepšího zajištění pečovatelské služby a sociálního kontaktu. Dále pak, že účelem a předmětem činnosti CSOP je podle zřizovací listiny mimo jiné také zajištění a poskytování sociálních služeb, poskytování domácí zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta i realizace výkonu funkce veřejného opatrovníka osobám, jejichž svéprávnost omezil soud a opatrovanec má bydliště na území městské části XY. CSOP provozuje zařízení, které poskytuje posuzované služby (aktuálně úklid), přičemž bylo zjištěno, že právě poskytování služeb v domě s pečovatelskou službou bylo problematické, vyvolávalo spory, a jmenoval tak opatrovníkem posuzované městskou část XY, v jejímž obvodu má posuzovaná bydliště, přičemž skutečnost, že městská část XY se svým jmenováním nesouhlasila, je dle § 471 odst. 3 in fine (o. z.) bez významu.

16. Způsobilost být veřejným opatrovníkem má podle § 471 odst. 3 O. Z. obec, kde má opatrovanec bydliště. Příslušnou by tak s ohledem na dlouhodobé bydliště posuzované v bytě byla městská část XY (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 30 Cdo 5171/2017). Za této situace je však potřeba zabývat se také tím, zda v úvahu přicházející veřejný opatrovník – městská část XY, není z funkce opatrovníka vyloučena ve smyslu § 63 občanského zákoníku.

17. V případě CSOP se jedná o zařízení, které je zjevně zařízením sociálních služeb ve smyslu § 34 zákona o sociálních službách, přičemž pobyt v zařízení vyžaduje, a to i podle uzavřené nájemní smlouvy, využívání pečovatelských služeb poskytovaných zařízením, jejichž (ne)poskytování posuzované se v minulosti stalo předmětem sporu mezi CSOP a posuzovanou. Ostatně pohružky ze strany CSOP posuzované, že vypoví posuzované nájem bytu, jsou ve spise založeny. V řešené věci má posuzovaná za to, že právní vztah nadřizenosti a podrizenosti mezi městskou částí XY a CSOP, prostřednictvím kterého městská část XY poskytuje sociální služby a prostřednictvím kterého městská část XY vykovává funkci veřejného opatrovníka, nevyjímaje rozhodování městské části XY o tom, kdo může užívat byty zvláštního určení svěřené CSOP, je natolik blízký, že za „provozovatele zařízení“ podle § 63 občanského zákoníku lze považovat nejen CSOP, ale také městskou část XY, která je tak nejen v pozici „provozovatele zařízení“, ale také v pozici „poskytovatele služeb“. Existence nájemního vztahu mezi CSOP, uzavřeného se souhlasem městské části XY, a posuzovanou, který vyžaduje čerpání služeb CSOP (a tedy také městské části XY, která zajišťuje financování CSOP, prostřednictvím kterého pak také vykonává funkci veřejného opatrovníka) se jedná o situaci, kdy jsou zájmy městské části XY v rozporu se zájmy posuzované. Současně je posuzovaná toho názoru, že se jedná o konflikt zájmů fakticky trvalý, který nelze překonávat prostřednictvím postupu předvídaného § 460 o. z. Lze tak předpokládat, že bude i nadále docházet ke konfliktním situacím mezi CSOP, potažmo městskou částí XY a posuzovanou, mezi kterými byl již vytvořen vztah nedůvěry, jak je uvedeno výše. To je však v rozporu s požadavkem, aby vztah mezi opatrovníkem a opatrovancem byl, pokud možno, založen na vzájemné důvěře. Nelze tak ani vyloučit, že městská část XY svého postavení (jako poskytovatele služeb prostřednictvím CSOP) nezneužije, což je však v rozporu právě s úpravou v § 63 o. z. S ohledem na právě uvedené by tak měla být městská část XY vyloučena z výkonu funkce opatrovníka ve smyslu § 63 občanského zákoníku. Posuzovaná proto navrhovala, aby byl rozsudek odvolacího soudu ve výroku I. a II. zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení

18. Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

III. Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále „o. s. ř.“), ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. [286/2021](#) Sb.).

20. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), oprávněnou osobou (účastníkem řízení), za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

21. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

22. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla

vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

23. Dovolatelka pomíjí, že skutková zjištění odvolacího soudu přezkumu dovolacím soudem nepodléhají, pročez svými námitkami ve skutečnosti uplatňuje jiný dovolací důvod než ten, který je uveden v ustanovení § 241a odst. 1 věta první o. s. ř., pokud stanoví, že dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 4, ročník 2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 25 Cdo 292/2016, či usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. I. ÚS 3863/16).

24. Civilní dovolací řízení zákonodárcem zásadně předjímáno toliko k přezkumu otázek právních a dovolací soud není v zásadě instancí skutkovou. Provádění a hodnocení důkazů je doménou soudu prvního stupně a přezkum správnosti jeho postupu zákon vyhrazuje soudu odvolacímu, a to při plném respektu k zásadě bezprostřednosti a přímosti ovládající, pokud jde o dokazování, civilní řízení. Nejvyšší soud je oprávněn, s respektem k požadavkům práva na spravedlivý proces, hodnotit skutkové závěry odvolacího soudu (případně jím převzaté od soudu prvního stupně) jen tehdy, jde-li o závěry zcela zjevně excesivní. Půjde jen o ty zcela výjimečné případy, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2003 sp. zn. II. ÚS 182/02). Tzv. „exces“ v rámci realizace důkazního procesu spočívá v racionálně neobhajitelném úsudku soudů o vztahu mezi provedenými důkazy a z nich vyvozenými skutkovými zjištěními, přičemž extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy je dán zejména tehdy, kdy hodnocení důkazů a k tomu přijaté skutkové závěry jsou výrazem zjevného faktického omylu či logického excesu (vnitřního rozporu), resp. jestliže skutková zjištění soudů vůbec nemají obsahovou spojitost s důkazy, jestliže skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, anebo jestliže skutková zjištění soudů jsou opakem toho, co je obsahem důkazů, na jejichž podkladě byla tato zjištění učiněna (zde lze odkázat např. na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2016, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, bod 54 násl.). Za případ extrémního nesouladu však nelze považovat situaci, kdy hodnotící úvahy soudů splňující požadavky formulované zněním § 132 o. s. ř [zakotvujícího zásadu tzv. volného hodnocení důkazů] ústí do skutkových a právních závěrů, které jsou sice odlišné od pohledu dovolatele, leč jsou z obsahu provedených důkazů odvoditelné postupy nepřičítící se zásadám formální logiky.

25. Tak je tomu i v poměrech projednávané věci, kde soud prvního stupně ve svém rozsudku náležitě a se zjevnou pečlivostí hodnotil provedené důkazy, které následně právně kvalifikoval. Odvolací soud dokazování poměrně rozsáhle doplnil a jím provedené důkazy opět s potřebnou pečlivostí hodnotil v kontextu s důkazy provedenými již soudem prvního stupně. Je poněkud nepřipadná námitka, že odvolací soud vzal v potaz jen okolnosti, které bezprostředně časově nesouvisely s okamžikem jeho rozhodování, neboť to byl naopak uvedený soud, který aktualizoval některá zjištění týkající se posuzované (včetně ohledání jejího bytu, při němž vyšlo najevo, že ani jeho stav neodpovídá dovoláním akcentované údajné péči B.). Nejen podle výsledků znaleckého zkoumání není u posuzované s ohledem na charakter jejího onemocnění naděje na podstatné zlepšení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu /jak byl podrobně popsán s odkazem na konkrétní lékařské zprávy ve znaleckém posudku a jeho dodatku/. O tom ostatně svědčí velké množství případů, kdy k posuzované byla v minulosti volána rychlá zdravotnická pomoc, stejně jako opakující se hospitalizace v psychiatrické nemocnici, kam byla posuzovaná dopravena vesměs ve stavu dezorientovanosti, kdy páchla a byla inkontinentní. Dovolání tak není převážně ničím jiným než prosazováním toliko

alternativních skutkových závěrů ze strany posuzované (resp. jejího syna), jež je navíc založené na zcela selektivním hodnocení jen některých důkazů. Dovolatelka rovněž přeceňuje obsahově spíše jen povšechné výpovědi svědkyň G. a B., které ve skutečnosti nejsou se závěry soudů obou stupňů v nijak významné kolizi. S listinami zpracovanými MUDr. Brychovou a MUDr. Švarce se odvolací soud sice stručně, leč pro účely odůvodnění svého rozhodnutí dostatečně vypořádal. Přípustnost dovolání přitom nelze úspěšně založit na tvrzení o nesprávném právním posouzení věci, jestliže tato údajná nesprávnost je spojována s oponentními skutkovými závěry dovolatelky, jež ve skutečnosti soudy nižších stupňů nečinily. Tak je tomu i v poměrech projednávané věci, kdy z dokazování, které bylo provedeno velmi precizně, nevyšlo najevo, že by v případě posuzované bylo možné přistoupit k mírnějšímu opatření, což odvolací soud zdůvodnil zejména v odstavci 58 napadeného rozsudku (s ohledem na charakter daného řízení, jež je řízením tzv. nesporným, v němž soud není vázán podaným návrhem, nebylo jeho povinností autoritativně ve výroku rozsudku rozhodovat o dílčích požadavcích některého z účastníků, pokud byly zkonsumovány omezeném svéprávnosti a ustanovením opatrovníka).

26. Jde-li o uplatněné vady řízení, zejména pokud jde o namítanou podjatost znalkyně MUDr. Janečkové, o níž ostatně bylo adekvátně procesně rozhodováno, stejně jako o námitku tvrzené procesní nekorektnosti provedení dokazování, pak k takto uplatněným vadám odvolací soud přihlíží jen tehdy, je-li dovolání již jinak přípustné (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), což ve vztahu k dílčí otázce spočívající v posuzování svéprávnosti nebylo v této věci naplněno; to platí přiměřeně i ve vztahu k výtce, že dřívější, pro posuzovanou příznivější nepravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně, bylo posléze odvolacím soudem k odvolání posuzované zrušeno a následně bylo rozhodnuto pro ni méně příznivým způsobem. Nejenže tak odvolací soud učinil též k návrhu procesního opatrovníka posuzované, ale v nesporném řízení se neuplatňuje princip tzv. zákazu reformatia in peius. Z obsahu spisu se pak nepodává, že by základem pro úvahu odvolacího soudu byly též údaje z „přílohové obálky Centra sociální a ošetrovatelské pomoci“, jak je akcentováno v dovolání, když odvolací soud podrobně vyložil, z jakých konkrétních důkazů svá zjištění čerpal (viz odstavec 51 a násl. přezkoumávaného rozsudku) a jejich vzájemné hodnocení se nikterak nevzpírá pravidlům logického uvažování, naopak skutečnosti týkající se velmi nepříznivých osobních poměrů posuzované i dlouhodobě nedostatečnou péčí syna o ní, se z provedených důkazů zračí zcela nepochybně. Odmítl-li odvolací soud správnost některých z provedených důkazů, pak současně vyložil důvody, pro něž se tak stalo.

27. V tomto konkrétním případě se na základě zjištěných skutečností jmenování syna B. jako opatrovance nejevilo vhodné, jak správně naznaly oba soudy nižších stupňů. Je třeba tedy rovněž odmítnout tezi dovolatelky, že odvolací soud konkrétně neuvedl, čím přesně jedná B. proti zájmům dovolatelky (opak plyne např. z odstavců 56, 57 a 60 rozsudku odvolacího soudu). Oba soudy se přitom otázkou vhodnosti zvoleného opatrovníka podrobně zabývaly a položily akcent na konkrétní skutečnosti, aby bylo řádně prověřeno a zajištěno, že zvolený opatrovník bude odpovědně a s náležitou péčí plnit svoji funkci. Z tohoto důvodu neustanovily opatrovníkem ani B., který zjevně dlouhodobě nejedná v zájmu posuzované a ani další jím navrženou osobu, paní M. G., která je vázána jinými povinnostmi při péči o svého těžce nemocného otce a nebylo by tedy zcela zaručeno, že bude moci funkci opatrovníka vykonávat řádně. Nejvyšší soud současně vychází z přesvědčení, že výběr vhodného opatrovníka je zejména úkolem soudu prvního stupně, a i zde platí, že přezkum jeho úvah je především na soudu odvolacím, které, s respektem k zásadě bezprostřednosti a přímosti, mohou i se zřetelem k okolnostem, jež se přímo neprojeví v obsahu spisu, nejlépe posoudit vhodnost té či oné osoby k výkonu funkce opatrovníka. Zásah Nejvyššího soudu je namístě až tehdy, byl-li by jejich úsudek prima facie vadný, k čemuž v projednávané věci nedošlo.

28. Lze jen pro úplnost dodat, že obsah dovolání posuzované vesměs kopíruje dřívější tvrzení jejího syna B., kdy údaje jím předestřené, zejména pokud se týkaly údajné péče o posuzovanou z jeho

strany, oprávněně odvolací soud hodnotil jako převážně nevěrohodné. Není samozřejmě úkolem dovolacího soudu „revidovat“ skutková zjištění soudu odvolacího, v této věci učiněné závěry odpovídají dosaženým skutkovým zjištěním, když jen příkladmo lze připomenout, že kvalifikovanost „péče“ syna o posuzovanou je problematizována již tím, že posuzovaná byla v minulých letech nejméně 19krát opakovaně hospitalizována v psychiatrické léčebně, do níž byla přepravena zpravidla v zuboženém stavu /pomočená, pokálená/, cca 50krát k ní byla volána Rychlá zdravotnická pomoc, jakož i tím, že dle skutkových zjištění posuzovaná, ač její měsíční příjem má přesahovat 40 000 Kč, v minulosti žebrale v okolí svého bydliště mezi sousedy i malými dětmi. V zimních měsících se na veřejnosti pohybovala jen v tričku a pleně. Nejen tyto skutečnosti nepochybně vyvracejí opačné tvrzení B., že o svou matku i v minulosti řádně pečoval. Ostatně z výkonu opatrovnickví ho diskvalifikuje i pochybnost o tom, zda by jednal v zájmu své matky, když sám v průběhu řízení sdělil Úřadu městské části v srpnu 2020 [viz zpráva na č.l. 11 procesního spisu], že jeho matka „trpí stařeckou demencí“, přesto s ní v březnu roku 2020 jako s dárkyní uzavřel smlouvu o převodu bytové jednotky na sebe samotného. Již z lékařských vyšetření provedených v roce 2019 vyplynulo, že posuzovaná už tehdy trpěla Alzheimerovou chorobou a demenčním syndromem, to vše v terénu někdejší alkoholové závislosti. Uvedené nakonec plyne i ze zprávy MUDr. Zemkové z roku 2017, hovoří-li se v ní o tom, že jednání s posuzovanou je velmi problematické. Tedy i při uzavření darovací smlouvy nejednal B. v zájmu posuzované, ale v zájmu svém vlastním. Dále tvrdil, že jeho matka již 15 let abstinguje, přesto byl u ní v letních měsících roku 2020 při lékařském vyšetření zjištěn alkohol v krvi (což odpovídá i mnohým dalším lékařským zprávám vyslovujícím se o alkoholové závislosti a dlouhodobém nadužívání benzodiazepinů). Bez povšimnutí neponechaly soudy nižších stupňů ani údaj o tom, že B. dříve nechával matku hospitalizovat v době, kdy sám jel na dovolenou a ani jinak ji do zdravotnického zařízení nenosil cigarety nebo peníze. Rovněž je třeba připomenout údaj JUDr. Pavla Šprynara, advokáta, který byl v řízení ustanoven procesním opatrovníkem posuzované, že posuzovaná v odvolání, které buď sepsal či přinejmenším spolupodepsal B., uvedla zcela nepravdivé údaje [č.l. 41 spisu], bez významu není, že v rámci dotazu soudní znalkyně B. uvedl, že si nepřeje být opatrovníkem své matky [č.l. 64 spisu]. Ze zprávy Psychiatrické nemocnice XY ze srpna 2022 [č. l.127 procesního spisu] vyplynulo, že B. sice proklamoval, že se o svou matku stará, nicméně bagatelizoval její zjevnou nesoběstačnost, matka je podle ošetřujících lékařů psychiatrů snadno manipulovatelnou osobou pod jeho vlivem, aniž by se o ni náležitě postaral, včetně dohledu na pravidelné užívání předepsané medikace, pravidelné podávání potravy, výměnu ošacení, inkontinenčních pomůcek apod. Odvolací soud také v předchozím svém kasačním rozhodnutí (usnesení ze dne 25. 11. 2022) výstižně připomenul, že tvrzení B. o dostatečné soběstačnosti posuzované, včetně jím předložených lékařských zpráv, nekorespondují s tím, že posuzované je vyplácen příspěvek na péči IV. stupně, který je ovšem určen výhradně příjemcům zcela závislým na péči jiné osoby. Odvolací soud již tehdy poukázal na rozpory ve výpovědi posuzované a jejího syna, které tvrzení uplatněné i v odvolání (dovolání) činí přinejmenším méně validními (podle B. si posuzovaná nakupuje a vybírá hotovost sama, posuzovaná se i při znaleckém zkoumání neorientovala časem a měla problémy se základními početními operacemi); nebylo také jasné, proč si musí při čistém měsíčním příjmu nad 40 000 Kč posuzovaná schovávat zbytky od oběda, jež je jí zajišťován, na snídani a večeři, stejně tak nebylo logicky vysvětleno, proč za této situace často posuzovaná žebrale v okolí svého bydliště. Verze o samostatném nakupování ze strany posuzované se jeví jako nepravděpodobná i v konfrontaci s výpovědí svědkyně I. B. [na č. l. 322 verte procesního spisu], podle níž si není schopna sama koupit ani kávu v automatu. B. při své výpovědi před soudem prvního stupně dne 28. 4. 2023 [č.l. 188 a násl. procesního spisu] uvedl, že si matka sama nakupuje, což opět neodpovídá zjištěním soudní znalkyně, podle jejíchž závěrů posuzovaná nezná ani reálné ceny věcí každodenní spotřeby [viz znalecký posudek]. Podle zprávy Centra sociální a ošetrovatelské pomoci v XY, příspěvkové organizace ze 4. 1 2024 tato odmítla provádět úklidové služby v bytě využívané posuzovanou, a to pro značený nepořádek a zašlou špínu, kterou je třeba předtím odstranit. Podle sdělení B. tento matce schválně 3 měsíce po sobě nevytíral v bytě podlahu a čekal na jím odsunovanou pomoc pečovatelské služby. Validitu výpovědi syna posuzované snižuje i to, že byl v

září 2021 zajištěn policií při řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu (1,11 promile). Tvrzení o dosavadní péči syna byla v řízení nakonec spolehlivě vyvrácena obsahem místního šetření provedeného soudem prvního stupně dne 27. 4. 2023 [na č.l. 307 procesního spisu], přičemž uvedené skutečnosti nemůže vyvážit ani účast posuzované na rozličných sociálních aktivitách (keramika apod.). Nejvyšší soud ze všech těchto důvodů považuje nosné závěry soudů obou stupňů, že B. neskýtá záruky, že by náležitě hájil zájmy své matky jako její opatrovník, za zcela správné.

29. Obdobné závěry lze přiměřeně vztáhnout i na svědkyni G., která byla až v samotné závěrečné fázi řízení synem posuzované navržena jako opatrovnice, nicméně nejen z důvodů uváděných odvolacím soudem (péče o nemocného otce, byť ta není vskutku natolik intenzivní, aby ji zcela vylučovala z možnosti občasného dojíždění za posuzovanou do Prahy, když v tomto směru oponentním úvahám v dovolání obsaženým svědčí i obsah zvukového záznamu o průběhu odvolacího jednání konaného dne 25. 10. 2024; konkrétně časová stopa od 01:15 hod. dále), ale též proto, že ač se tato svědkyně s posuzovanou dlouhodobě pravidelně stýká zhruba dvakrát do měsíce, a to i v bytě posuzované, přesto nezjistila velmi závažné nedostatky popsané výše a nepokusila se je sama alespoň částečně eliminovat. S ohledem na charakter duševní poruchy posuzované, která byla na základě jí či jejím synem předestřených údajů seznána po proběhnuvším správním řízení za osobu úplně závislou na péči jiné osoby, která nezvládá 9 z 10 základních životních potřeb a z toho plynoucí potřebu pravidelné péče o ní (např. postupné poskytování peněžních prostředků apod.), je nakonec i vzdálenost obvyklého bydliště posuzované na straně jedné a bydliště svědkyně na straně druhé, vedle její částečné zaneprázdněnosti další okolností, která by mohla komplikovat náležitý výkon funkce opatrovníka. Dovolatelce je třeba sice v obecné rovině přisvědčit, že ustanovený opatrovník v zásadě nemusí a nemá plnit roli pečovatele, tak tomu však bude tehdy, je-li tu jiné osoby či instituce, která nezbytnou péči vskutku řádně zajistí. Jestliže soudy nižších stupňů hodnotily péči syna o posuzovanou jako nedostatečnou až závadnou a není-li současně ani jiné osoby, která by v současné době posuzované onu nezbytnou péči poskytovala, jeví se odvolacím soudem akcentovaná potřeba blízkosti opatrovníka o to více naléhavou. Odvolací soud si přitom nepochybně s přihlédnutím k zásadě přímosti učinil na základě opakovaného výsledku svědkyně G. obrázek o tom, zda je či není vhodnou osobou k výkonu opatrovnictví, a to i na základě skutečností, které nelze v úplnosti zachytit a následně popsat v protokolu o jednání či v rozhodnutí soudu (Nejvyšší soud zde odkazuje i na specifický obsah její výpovědi na č.l. 319 a násl. procesního spisu). Jakkoliv povolání opatrovníka z řad osob, jež mají k posuzovanému blízko a jež se těší jeho důvěře má nepochybně přednost před ustanovením opatrovníka veřejného, tak uvedené pravidlo nezabývá soudy povinnosti zkoumat, zda je takto navržená osoba opatrovníkem vhodným a musí vždy přihlížet k jedinečným skutkovým okolnostem každé projednávané věci se samozřejmým respektem k objektivně danému nejlepšímu zájmu opatrovaného (jež ne vždy musí splývat s jeho přáním).

30. Odvolací soud se tak v otázce ustanovení vhodného opatrovníka neodchýlil od ustálené judikatury dovolacího soudu, který [při výkladu § 62 o. z., podle něhož při výběru opatrovníka přihlédne soud k přáním opatrovnice, k jeho potřebě i k podnětům osob opatrovanci blízkých, sledují-li jeho prospěch, a dbá, aby výběrem opatrovníka nezaložil nedůvěru opatrovnice k opatrovníkovi, stejně jako při aplikaci § 471 odst. 2 o. z., podle něhož soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec. Není-li to možné, jmenuje soud opatrovníkem zpravidla příbuzného nebo jinou osobu opatrovanci blízkou, která osvědčí o opatrovnice dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna. Není-li možné ani to, jmenuje soud opatrovníkem jinou osobu, která splňuje podmínky pro to, aby se stala opatrovníkem, nebo veřejného opatrovníka podle jiného zákona] vysvětlil, že zákon stanoví pro soud závazná pravidla pro výběr opatrovníka, v jejichž rámci upřednostňuje vůli opatrovnice tím, že v první řadě uvádí jako možného opatrovníka osobu, kterou navrhne opatrovanec. Navrženou osobou opatrovníka je soud vázán potud, že tuto osobu nejmenuje opatrovníkem pouze tehdy, není-li to možné (vhodné). O případ, kdy není možné, aby soud jmenoval opatrovníkem osobu navrženou opatrovancem, se bude jednat v situaci, kdy

opatrovanec není reálně schopen volby opatrovníka, či v situacích, kdy by sama osoba opatrovníka nebyla natolik svéprávná, aby byla schopna úlohu opatrovníka vykonávat, případně by se jednalo o osobou neznámou, či osobu, která s výkonem funkce nesouhlasí. Obecně totiž platí, že opatrovník musí být sám plně způsobilý k právním úkonům, jeho zájmy nesmí být v rozporu se zájmy opatrovance a (s výjimkou veřejného opatrovníka – srov. § 471 odst. 3 o. z.) musí se svou funkcí souhlasit. Při výběru opatrovníka musí soud zvážit i další hlediska tak, aby jmenovaný opatrovník skýtal záruky, že se své funkce zhostí v souladu s účelem opatrovnictví (§ 457 o. z.) a že zajistí všestrannou a efektivní ochranu zájmů opatrovance a naplňování i jeho práv. Těmito dalšími hledisky mohou být podle okolností konkrétního případu osobní poměry navržené osoby, její věk, zdravotní stav, situace, v níž se tato osoba nachází, její vztah k opatrovanci apod., případně další skutečnosti, které mohou vypovídat o důvěryhodnosti navržené osoby (k tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3871/2010, jehož závěry o způsobilosti osoby k opatrovnictví jsou plně aplikovatelné i v poměrech právní úpravy obsažené v o. z., nebo dovolatelkou citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 24 Cdo 3590/2019). V poměrech projednávané věci soudy nižších stupňů, které nepovažovaly tvrzení syna posuzované za věrohodná, dostatečně podrobně vysvětlily, že o posuzovanou nebylo minulosti po dlouhou dobu řádně z jeho strany postaráno, výše přitom již bylo vysvětleno, že Nejvyššímu soudu v zásadě nepřísluší přehodnocovat skutková zjištění, na nichž své rozhodnutí vybudoval odvolací soud. Není sice pochyb o tom, že přáním posuzované je, aby opatrovnictví vykonával její syn, avšak posuzovaná je v tomto směru snadno ovlivnitelná (manipulovatelná) a s ohledem na základní psychické onemocnění není s to dohlédnout nepříznivé následky, které by s jí navrženým postupem byly spojeny. Nižší soudy v dané věci citlivě zohlednily veškeré okolnosti a zvláštnosti případu a jejich rozhodnutí i podle přesvědčení dovolacího soudu odpovídají nejlepšímu zájmu posuzované [srov. náleží Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2005 sp. zn. IV. ÚS 412/04, část IV; popř. ze dne 17. 10. 2017 sp. zn. I. ÚS 1581/16, bod 39]. Jmenování veřejného opatrovníka (jehož souhlasu s výkonem funkce nebylo pojmově třeba) tak ve zjištěných skutkových okolnostech nepředstavovalo nepřípustný zásah do autonomie vůle posuzované. V otázce jmenování opatrovníka se proto odvolací soud od judikatury dovolacího soudu, resp. Ústavního soudu, neodchýlil, čímž je ve smyslu § 237 o. s. ř. dán závěr o nepřípustnosti dovolání k dané materii.

31. Napadené rozhodnutí nicméně závisí na vyřešení další dovoláním formulované otázky týkající se vztahu obce či v tomto případě městské části jako zřizovatele jiné právnické osoby, provozující sociální zařízení, ve které osoba omezená na svéprávnosti bydlí, k posuzované. Tedy zda se v popisovaném případě jedná o důvod k vyloučení obce (města či městské části) z výkonu opatrovnictví podle § 63 zákona č. [89/2012](#) Sb. o. z. Protože daná otázka nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud vyřešena, je dovolání v tomu odpovídajícím rozsahu ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

32. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud, striktně vázán důvody přípustně v dovolání uvedenými (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je sice přípustné, avšak ve vztahu k jím artikulované otázce není důvodné.

33. Podle ustanovení § 62 o. z., v rozhodnutí o omezení svéprávnosti jmenuje soud člověku opatrovníka. Při výběru opatrovníka přihlédne soud k přáním opatrovance, k jeho potřebě i k podnětům osob opatrovanci blízkých, sledují-li jeho prospěch, a dbá, aby výběrem opatrovníka nezaložil nedůvěru opatrovance k opatrovníkovi. Současně dle ustanovení § 63 o. z. platí, že opatrovníkem nelze jmenovat osobu nezpůsobilou právně jednat nebo osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance, ani provozovatele zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby, nebo osobu závislou na takovém zařízení.

34. Podle ustanovení § 465 odst. 1 o. z. soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem. Soud jmenuje opatrovníka zejména tomu, koho ve svéprávnosti omezil, tomu, o kom není známo, kde pobývá, neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání nebo tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv.

35. Podle ustanovení § 471 odst. 2 o. z. soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec. Není-li to možné, jmenuje soud opatrovníkem zpravidla příbuzného nebo jinou osobu opatrovanci blízkou, která osvědčí o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevat jej i do budoucna. Není-li možné ani to, jmenuje soud opatrovníkem jinou osobu, která splňuje podmínky pro to, aby se stala opatrovníkem, nebo veřejného opatrovníka podle jiného zákona.

36. Podle ustanovení § 457 o. z. zákonné zastoupení i opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv.

37. Z citovaných ustanovení vyplývá, že osobě, jejíž svéprávnost je omezena (takovou osobou je i posuzovaná v projednávané věci), je nutno vždy jmenovat opatrovníka. Je přitom mimo pochybnost, že výběr opatrovníka je pro opatrovance naprosto zásadní. Opatrovník je totiž povinen udržovat s opatrovancem pravidelné spojení (vhodným způsobem a v potřebném rozsahu), projevovat o něj skutečný zájem, dbát o jeho zdravotní stav, starat se o naplnění jeho práv a chránit jeho zájmy (srov. § 466 odst. 1 o. z.). Dovolatelce se nepodařilo účinně zpochybnit okolnost, že jí navržené osoby nejsou vhodnými opatrovníky (viz již výše). V dalším se proto Nejvyšší soud zabývá již jen otázkou, zda v dané věci byly naplněny předpoklady vytyčené v již citovaném § 63 o. z. pro vyloučení městské části Prahy 10 (tzv. „ex lege“)

38. Neexistuje-li žádná vhodná osoba, z řad blízkých příbuzných posuzovaného, upravuje zákon osobu tzv. veřejného opatrovníka. V případě veřejného opatrovnictví je opatrovníkem obec, která už z povahy věci nemůže výkon funkce veřejného opatrovníka odmítnout, neboť se jedná pro opatrovance o poslední možnost. Výkon funkce veřejného opatrovníka je výkonem přenesené působnosti podle ustanovení § 149b odst. 3 zákona č. [128/2000](#) Sb., o obcích (obecním zřízení), dále jen „zákon o obecním zřízení“, a ustanovení § 119c odst. 3 zákona č. [131/2000](#) Sb. o hlavním městě Praze (dále jen „zákon o hlavním městě Praze“), a je přitom zcela nerozhodné, zda takový veřejný opatrovník vyslovil s výkonem svého opatrovnictví souhlas či nikoliv. Stejně tak nesouhlas jiných osob, včetně posuzované, nebude relevantní za situace, kdy tu není jiné vhodné osoby, která by opatrovnictví chtěla vykonávat a byla k tomu podle mínění soudu i způsobilá. Stát přenáší výkon veřejného opatrovnictví na obce, a to především z toho důvodu, že jsou pro výkon této funkce nejhodnějšími adepty, jelikož mají k opatrovanci blízko, neboť obcí příslušnou k výkonu funkce veřejného opatrovníka je obec, ve které má opatrovanec své bydliště. Podstata veřejného opatrovnictví vychází z čl. 12 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, ze které vyplývá povinnost státu zajistit osobám se zdravotním postižením možnost přístupu k asistenci, kterou mohou pro uplatnění právní způsobilosti potřebovat. Hlavním úkolem veřejného opatrovníka je tedy zastupování opatrovance v úkonech, které není schopen vykonávat sám. Rolí veřejného opatrovníka je zastupovat opatrovance v právním jednání a správě opatrovancova majetku a zároveň naplňovat a vykonávat přání a vůli opatrovance. Ačkoli se opatrovníkem vždy stává obec, a to pravomocným rozhodnutím soudu, samotný výkon veřejného opatrovnictví pak vykonává starosta či primátor, je však možné výkonem pověřit i zaměstnance úřadu (k tomu viz SVEJKOVSKÝ, J., POLČÁK, S., PRŮŠA, L. a kol. Právo pro obce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 291–299). V souvislosti s jmenováním veřejného opatrovníka je nutno důsledně rozlišovat mezi způsobilostí být jmenován veřejným opatrovníkem a (faktickým) výkonem této činnosti. Ustanovení § 149b odst. 3 zákona o obecním zřízení neznamena nic jiného, než že obecní úřad či (v projednávaném případě) městská část bude v rámci přenesené působnosti podle ustanovení § 109 odst. 3 písm. b) zákona o obecním zřízení, popř. podle obdobné úpravy v § 119c odst. 3 zákona o hlavním městě Praze plnit úkoly vyplývající z

činnosti veřejného opatrovníka, neboť občanský zákoník ani ustanovení zákona o obecním zřízení (resp. o hl. městě Praze) nesvědčí realizaci výkonu funkce veřejného opatrovníka jinému obecnímu orgánu.

39. Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu se podává, že je třeba zohlednit zákonnou posloupnost jmenování opatrovníka osobě omezené ve svéprávnosti, a sice že v případě, neexistuje-li osoba ochotná a podle přesvědčení soudu i náležitě schopná funkci opatrovníka zastávat, a to opatrovancem navržená, z řad jeho příbuzných nebo jemu blízká a ani jiná vhodná osoba, je stát povinen zabezpečit výkon dané funkce, prostřednictvím konkrétního obce či města tak, aby byl i za této situace naplněn účel opatrovnictví, tedy zajištěna ochrana zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv (§ 457 o. z.). Zároveň je povinen poskytnout obci, která je rozhodnutím soudu ustanovena opatrovníkem, takové finanční zajištění, aby měla dostatečné materiální a personální kapacity opatrovníckou funkci vykonávat řádně (náleží Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 2936/15). Stát v takovémto případě tíží, jak povinnost zajistit výkon opatrovnictví samotný, tak jej realizovat na odpovídající kvalitativní úrovni.

40. Výše uvedené platí vždy tehdy, není-li veřejný opatrovník výjimečně vyloučen z výkonu opatrovnictví pro střet zájmů (viz již výše citované § 63 o. z.). Přestože již samotná právní úprava podstatně upozaduje obavu z nenaplnění účelu opatrovnictví z toho důvodu, že by veřejný opatrovník upřednostňoval ochranu svých zájmů před zájmy opatrovance, který by tím byl poškozen (zájmy veřejného opatrovníka a opatrovance jsou z povahy věci zásadně odlišné, než je tomu u opatrovníků z řad osob posuzovanému příbuzných či blízkých), apriorně střet zájmů vyloučit nelze, avšak vždy je nezbytné, aby byl zjištěn (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2439/2007, či usnesení ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1593/2014, nebo náleží soudní judikaturu Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. I. ÚS 1581/16, ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1582/16, nebo ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1583/16), což se v posuzované věci nestalo.

41. Možno připomenout, že za účelem zejména efektivnějšího hospodářského využívání majetku obce (městské části) či k zabezpečení veřejně prospěšných činností mohou obce zřizovat tzv. příspěvkové organizace, jež jsou normativně ukotveny v zákoně č. [250/2000](#) Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (dále jen „zákon o rozpočtových pravidlech“), když z jeho § 23 odst. 1 písm. b) plyne, že obec může ve své pravomoci k plnění svých úkolů, zejména k hospodářskému využívání svého majetku a k zabezpečení veřejně prospěšných činností zřizovat příspěvkové organizace jako právnické osoby, které zpravidla ve své činnosti nevytvářejí zisk. Příspěvkové organizace je proto třeba považovat za právnické osoby nadané právní osobností (dříve tzv. právní subjektivitou) ve smyslu § 20 a § 118 o. z. Příspěvková organizace vystupuje v občanskoprávních vztazích zásadně samostatně, jedná vlastním jménem, vůči svým věřitelům odpovídá veškerým majetkem, ať vlastním nebo tím, jenž jí svěřil její zřizovatel (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 905/2006, uveřejněný pod číslem 83/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2005, sp. zn. IV. ÚS 455/2005). Bez významu není ani okolnost, že je to příspěvková organizace a nikoliv její zřizovatel, kdo plní vůči svým pracovníkům funkci zaměstnavatele. Zjednodušeně řečeno lze uvést, že příspěvkové organizace (zřizované územněsprávními celky v podobě obcí, měst [městských částí ve statutárních městech] a krajů) obvykle plní úkoly, jež lze podřadit pod pojem pečovatelské (obstarávací) nevrchnostenské správy (v literatuře srov. KOPECKÝ, P.: K povaze příspěvkové organizace územního samosprávného celku, In: Správní právo, roč. LIII, (2020), č. 4, str. 219-236).

42. Ze zřizovací listiny Centra sociální a ošetrovatelské pomoci v XY, příspěvkové organizace dostupné ve Sbírce listin veřejného rejstříku právnických osob, vyplývá, že statutárním orgánem Centra sociální a ošetrovatelské pomoci v XY je ředitel, kterého jmenuje a odvolává Rada městské části XY, a zároveň to, že Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci v XY, příspěvková organizace, samostatně hospodaří s majetkem, který je ve vlastnictví hlavního města Prahy. Platí

současně, že městská část jako zřizovatel jiné právnické osoby, která provozuje zařízení, kde opatrovanec pobývá nemůže být pojmově „závislá“ na takovém (jí zřizovaném) provozovateli zařízení (je třeba mít přitom na paměti, že občanský zákoník předjímá vyloučení opatrovníka v důsledku jeho vztahu či dokonce závislosti vůči provozovateli zařízení, kde opatrovanec pobývá a nikoliv naopak). Konečně je nutné zmínit i to, že nad výkonem funkce veřejného opatrovníka je prováděna pravidelná kontrola, tu vykonává příslušný okresní (v Praze obvodní) soud, kterému je opatrovník povinen předkládat zprávy, a to pravidelně jednou ročně. Dalším kontrolním prvkem je kontrolní a metodická funkce krajského úřadu, se kterým je veřejný opatrovník úzkým kontaktem. Krajský úřad kontroluje především řádné vedení spisu, který by měl obsahovat veškeré informace o opatrovanci a záznamy o návštěvách a jednáních s opatrovancem. V tomto konkrétním případě je k této kontrolní činnosti zmocněn Magistrát hlavního města Prahy. Dovoláním namítaný střet zájmů je proto v tomto konkrétním případě pouze domnělou a ničím nepodloženou úvahou. Vztah mezi Městskou částí XY (zaměstnancem pověřeným k výkonu veřejného opatrovnictví) a obyvateli Centra sociální a ošetrovatelské pomoci v XY proto není natolik úzký, aby zde byla důvodná obava o střet zájmu. Institut veřejného opatrovníka je institutem ultima ratio, kdy obec či v poměrech posuzované věci městská část je poslední rozumnou možností, jak opatrovanému zajistit dostatečnou podporu a pomoc.

43. Proto pouhá skutečnost, že městská část XY (jako samostatný subjekt práva) je současně zřizovatelem Centra sociální a ošetrovatelské pomoci v XY, příspěvkové organizace (tedy rovněž právnické osoby), kde posuzovaná bydlí, popř. jsou jí tímto centrem poskytovány i další služby, nemůže sama o sobě založit - bez sepjetí s konkrétními dalšími okolnostmi - jež ani nebyly v poměrech projednávané věci tvrzeny - střet zájmů.

44. Vzhledem k tomu, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska jediného přípustně uplatněného dovolacího důvodů správný a že nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou ze zmatečnostních vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání posuzované podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

Další články:

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)